

občianskymi menami (Ns pre české zeme! Vážný 9842). Konkurz môže byť vyhlásený samostatne na imanie spoločnosti, bez relevancie na osoby spoločníkov a ich majetok. Člen ver. spoločnosti môže pri tom prihlásiť svoje požiadavky voči nej práve tak, ako ona svoje voči nemu pri jeho konkurze. Ver. spoločnosť môže viesť exekúciu, a pri zabavení vkladu spoločníka môže podať excindačnú žalobu ako na svoj (nie jeho) majetok.

Pri korporlačnej konštrukcii ver. spoločnosti ukazuje sa možnosť, aby spoločník pristúpil ako vedľajší intervenient na strane ver. spoločnosti (pokiaľ súčasne s ňou nie je žalovaný, resp. nežaluje). Doterajšie negatívne stanovisko Ns je nesprávne, lebo podľa § 63 Obch. z. a § 70 Osp. spoločník nie je stranou v spore spoločnosti. Odvolávanie sa na § 374 Osp. neobstoí, keďže tento neurčuje stranu v spore, len osobu, ktorú v prípade možnej pochybnosti možno prísažne vypočuť a nahradiť tak fyzickú nemožnosť vypočutia strany pod prísahou. Pre záväznosť právoplatného rozsudku v spore voči spoločnosti pre jej členov by sa vyžadovalo spolužalovanie spoločníkov, keďže títo inak nie sú stranami.

Neistote pri analogickom aplikovaní noriem a nekonzekventnosti by sa dalo odpomôcť výslovným zákonným prehlásením obchodných spoločností za právne osoby, pri čom by ovšem ods. 2—3 § 98 Obch. z. musely byť príslušné pozmenené.

Vladimír F á b r y.

Literatúra.

Dr. Št. P o l a k o v i č : **Slovenský národný socializmus**, Bratislava 1941, nákladom generálneho sekretariátu HSLS, strán 157, cena 20.— Ks.

Národný socializmus je smer, ktorý teraz hýbe svetom. Je pohybom svetovým v tom smysle, že má milióny stúpenčov a milióny protivníkov, ako každé veľké hnutie. Už len preto bolo treba u nás niekoho, kto by sa podujal poctive zinterpretovať ideovú esenciu hnutia národnosocialistického: nie na základe fráz, ale na základe poctivého štúdia prameňov. Na tú úlohu sa so zdarom podujal Polakovič.

Knihu rozdelil okrem úvodu na šesť hláv, z ktorých mimoriadne hodnotnou je druhá, tretia a piata. Už len pre tieto tri kapitoly možno hovoriť o cennom prínose do myšlienkovkej tvorby slovenského ingénia.

V ú v o d e osvetľuje pomer národného socializmu slovenského voči národnému socializmu nemeckému. Staví sa kladne k myšlienke: preberať z nemeckého národného socializmu to, čo slovenský národný organizmus — už tisícročiami formovaný — znesie, ba čo je nevyhnutel'nou potrebou doby. Správne akcentuje, že dnešná chorá doba potrebuje liek. Keď

aj je nemoc spoločná, pacienti — národy nemôžu pri približne rovnakom recepte byť kurovaní rovnako, ale len podobne, analogicky, lebo každý tvorí samostatný organický mravný celok.

V tomto smysle sa nesie aj kapitola prvá, v ktorej hovorí o nevyhnutelnosti a ráze slovenského národného socializmu. Po ostrej analýze liberalizmu, socializmu a komunizmu prichádza k národnému socializmu, ktorý chápe ako veľký krok k oslobodeniu ľudstva pred záhubou. Je totiž zdravým stredom medzi extrémnym liberalizmom a komunizmom nadväzujúc na národ a jeho sociálnu výstavbu. Keďže slovenský nacionalizmus nikdy nebol iný: ako národný a sociálny, je len samozrejme, že pre správny národný socializmus je na Slovensku pôda pripravená v smysle tradície predchádzajúcich generácií. Heslo: Za Boha a národ musí byť dôsledne uskutočnené — a nie obídene.

V kapitole druhej, ktorá je základom celej knihy, rozoberá ideové základy národného socializmu slovenského. Správne pri tom ukazuje, že slovenský národ má dedičský nediel, podedený od predkov, ktorý nikdy nesmie scudziť. Len k tomuto nedielu smie priniesť ďalšie hodnoty, ale tak, že nikdy nezničia slovenský národný duchovný a hmotný majetok, ktorý je odkazom predkov. Čo sa s týmto nedielom snáša, to má prigazdovať k nedielu v záujme národa slovenského. Odkiaľ? Z národného socializmu nemeckého, ktorý správne bude na týchto princípoch (str. 30—50) na vodcovskom princípe, na ľudovosti štátu, na skutkovosti jeho, obetavosti a obecnom blahu, národnej tradícii, práci a konečne kolektívnej národnej cti. K ním pridáva princípy slovenské: hierarchiu hodnôt, zakotvenie zákonov, ktoré ich plodia, v Bohu, konečne vedomie účelového smerovania národa za svojim poslaním. Tak slovenský národný socializmus dostane pečať kresťanskú a slovenskú.

V hlave tretej rozoberá princípy slovenskej národne-socialistickej výchovy, lebo vie, že »revolúciu činov musí predchádzať hlbínami otriasajúca revolúcia ducha« (57). To sa dá dosiahnuť iba prevýchovou a výchovou. Pre túto kladie ideové smernice (65—87).

V hlave štvrtej zapodieva sa poznámkami k programu slovenského národného socializmu, kým v hlave piatej rozoberá príčiny pocitu menejcnosti v slovenskom národe, ktorý vidí v »nedostatku objektívnej a subjektívnej kultúry v národe« (129). Podáva aj liek na odstránenie týchto nedostatkov: »roz množovať kultúrne fakty vedecké a umelecké« (137—138). To je úlohou štátu, lebo dôsledky pocitu menejcnosti sa prejavajú aj na poli politickom a hospodárskom. V hlave šiestej sa zapodieva napokon ideou svätoplukovskej koruny.

Po stránke vecnej nemožno autorovi nič vytýkať. Je soznámený s problematikou, ktorou sa zaoberá, nie šablonovite, ale odborne. Zvlášť prenikavou je analýza pocitu menejcnosti u nás (kapitola piata), ktorá je vedľa kapitoly druhej klenotom knihy. Rozbor »obecného dobra« (38—43) a vzniku národa (123—126) je v skutočnosti mimoriadne plastický. Škoda len, že pri pojme národ nenakreslil aj demarkačné čiary voči iným pojmom príbuzným: štátny nacionalizmus, patriotizmus, láska k domovine atď. Bol by zabránil babylonskému mäteniu pojmov u nás, kde je viac národných skupín. Myšlienka svätoplukovej koruny je básnický a propagačne prípustná. Vedecký je to však anachronizmus. Zaujímavou je kapitola štvrtá, týkajúca sa niektorých poznámok k programu slovenského národného socializmu. Autorovu odvahu zjednodušovať spleť problémov možno síce obdivovať, ale to ešte neznačí, že s ňou možno súhlasiť. My sa dotkneme iba tej časti, ktorá sa týka práva a právnikov. Ostatné nech si všimnú iní zainteresovaní (lekári, národohospodári, kultúrni pracovníci a kňazi). Nemožno súhlasiť s jeho zásadou »voľného výberu« vyšších úradníkov »bez papierov«. Nebude dobre potom zavrieť univerzitu, ktorá sa potom stáva zbytočnou? Veď fabrikuje iba papiera! Je to starý problém, ktorý spomína autor: ako vybrať správnych ľudí na dôležité miesta. Doteraz kritériom je vysvedčenie, svedčiace o štúdiu. To dáva pravdepodobnosť, že jeho majiteľ je schopný pre určité sociálne funkcie. Nedáva teda istotu. Môže teraz nastať prípad, že sa určitý promováný inteligent nehodí na miesto, ktoré zastáva. Ba ideme ďalej, že lepšie by ho zastal niekto iný nepromovaný (na pr. notár). To bolo, je a vždy bude možné. Musí to byť ale výnimka — a nikdy nie systém. Inak stratíme aj tú mieru pravdepodobnosti, ktorú máme — a vznikne chaos. Ak autor najde konkrétne lepšie riešenie, zaručujúce väčšiu pravdepodobnosť, ako je to »zlé« (nehájime ho do litery) dnešné, zaslúži si uznanie. Takto však nemožno všeobecne traktovať dôležité problémy ani len letmo lebo v národnom socializme platí: si osobne zodpovedný za každé lákavé heslo. V kritike vynášani paragrafov nad život s autorom súhlasíme, ale to žiada viac právnikov, ktorí budú schopní promptne zjednodušiť náš spletilý právny poriadok (dedičstvo troch otcov: Uhier, Československa a Slovenskej republiky). To však nebudú môcť byť ľudia bez tých diplomov! Tam nepomôžu už »praktici«.

Po stránke formálnej je prednosťou knihy jej populárnosť. No, v štýle by sme vytýkali autorovi hojnosť patosu, ktorý je pre neho až charakteristický. Je daný jeho dynamickou osobnosťou. Ďalšou chybou je, že často sa opakuje myšlienkové — hlavne tam, kde sa uplatňuje jeho poetická licencia (idea svätoplukovská).

Celkove možno očakávať, že táto hodnotná kniha prispeje k ujasneniu pojmov, ktorými sa zaoberá, aj v najširších kruhoch slovenskej národnej pospolitosti. Tak istotne splní svoje poslanie, pre ktoré bola autorom s takou láskou napísaná.

Dr. R a j e c.

Grundlagen, Aufbau und Wirtschaftsordnung des Nationalsozialistischen Staates.

Vydavatelja: Dr. H.-H. Lammers, ríšsky minister a šéf ríšskej kancelárie, Hans Pfundtner, štát. sekretár v min. vnútra. — Nákladom Spaet & Linde, Berlin—Wien, 1936—1940, 3 sväzky.

Politicko-štruktúálne zmeny, ktoré nastaly v Nemecku víťazstvom národného socializmu, vyvolaly potrebu shrnutia náuk novej ideologie a objasnenia pojmu a podstaty nových myšlienkových prúdov, aby z týchto poznatkov mohli byť odvodené dôsledky vo forme plánu na prebudovanie štátu. Tak začalo v roku 1936 z pera najpovolanejších činiteľov nemeckého verejného, politického a vedeckého národne socialistického života vychádzať toto sporníkové dielo, obsahujúce základné kánony národného socializmu.

Obsiahle dielo má tri sväzky. Prvý s titulom: »Svetonázor, politické a štátoprávne základy národne-socialistického štátu«, obsahuje shrnutie národne-socialistického učenia po stránke ideovej. — Začína príspevkom dogmatika nár. soc. učenia R o s e n b e r g a, ktorý uvažuje o náboženstve a kultúre so stanoviska národného socializmu. — Základné prvky existencie národa, krv a pôdu, rozvádza R. Walther D a r r é sa stanoviska historického vývoja i prítomnosti. Dôkladne vyčerpáva inštitút práva pôdy od dôb nomádskych až po nár. soc. názor na pôdu, zmieňuje sa o súvisiacich ustanoveniach práva dedičského, manželského práva majetkového, o problémoch vyludňovania vonkova a úteku od pôdy a líči budovanie nár. soc. štátu na tomto poli. — Ďalšia skupina ideových príspevkov pojednáva o rasových dejinách, o dejinách národne socialistického hnutia, o vývoji a budovaní strany. Zvlášť dôležitý je príspevok Dr. F a b r i c i u s a o programe NSDAP, v ktorom sa podrobne zaoberá 25 bodmi programu strany.

Druhá časť sa zaoberá politickými a štátoprávnymi základmi nár. soc. štátu. Vedľa obširných dejín nemeckého národa sú tu príspevky z odboru právnych disciplín. Dr. L ö s e n e r píše o podstate a pojme štátnej príslušnosti a ríšskeho občianstva. V štúdiu »Národný socializmus a právo štátne« rozvádza Dr. S t u c k a r t predovšetkým podstatu a význam nár. soc. revolúcie, poukazuje na svetonázorový a štátoprávny vývoj posledného storočia až po odstránenie výmarského systému a obširne sa zaoberá nár. soc. svetonázorom a štátnou ideou.

Vynikajúci znalec verejného práva prof. Dr. Koellreuter zaoberá sa nár. soc. právnym štátom. Vysvetľuje podstatu právneho štátu, v ktorom hlavnými sú právna idea a právne hodnoty. Objasňuje štát ako politickú životnú formu, objasňuje ďalej podstatu politických javov a vykladá dvojaký význam pojmu práva, ktoré chápeme jednak ako právnu ideu, ktorá dochádza výrazu v pojme spravodlivosti, jednak ako pozitívny právny poriadok, ktorého smysel spočíva v tom, že tvorí systém, ktorým sa radi pospolitost'. Každý právny štát musí byť štátom spravodlivosti a poriadku. Rozvádza právnu ideu a základné práva so stanoviska svetonázoru individualistického a contr. nár. soc., kde najvyššou hodnotou, ktorú právo v prvom rade chráni, je národná pospolitost'. Dr. Freisler porovnáva vzťah sudcu k zákonu v štáte výmarskom a národne-socialistickom. V nár. soc. štáte vedľa litery zákona musí sudca prizerať i k účelu zákona so stanoviska nár. soc. svetonázoru; to neznamená, že by mohol rozhodovať proti jasnému smyslu zákona, ale umožňuje mu prehĺbenie práva tam, kde zákon mlčí. V obsiahlom príspevku rozpisuje sa prof. Dr. Koellreuter o výstavbe nemeckého vodcovského štátu, o jeho podstate, vzniku, o jeho vzťahu k iným štátnym formám, k monarchii a k republike, o vedení štátu, o prostriedkoch a formách vedenia a o náboženstve a kultúre v nemeckom vodcovskom štáte. Úvaha prof. Dr. Hubera »Štát a hospodárstvo« pojednáva o hospodárskom poriadku pracovnom a podnikateľskom, o hospodárstve, regulovanom štátom a dotýka sa výroby, pracovných a kapitálových problémov, obchodnej a dopravnej politiky a konečne štátneho hospodárstva. O základných rysoch práva medzinárodného, tak mierového, ako i vojnového, pojednáva so stanoviska nár. soc. prof. Dr. Gürke a dáva takto právny podklad nár. soc. zahraničnej politike.

Druhý sväzok sa zaoberá výstavbou nár. soc. štátu. Obsahuje rad príspevkov, pojednávajúcich o právnom poriadku národno-socialistickej priestorovej oblasti.

O ríšskej a zemskej správe sa rozpisuje Dr. Medicus, rozvádžajúc pojem a podstatu správy, správu ríše a jednotlivých zemí včetně Ostmarky, Sudiet, Čiech a Moravy a vzájomné vzťahy zemí v Ríši. Jeho vývody dopĺňuje prof. Dr. Weidemann štúdiou o nemeckom práve správnom. Ďalej pojednávajú odborní činitelia o práve obcí, o práve triedy úradníckej, o politickej brannej moci a sociálnej starostlivosti.

Druhá časť druhého sväzku sa zaoberá jednotlivými disciplínami občianskeho a trestného práva materiálneho i formálneho. V stručnom náčrtku shrnuté je právo osôb, právo obligáčné, vlastnícke a vecné, rodinné a dedičské, pozemnoknižné, obchodné, hospodárske a živnostenské, pracovné, sociálne poistenie, právo trestné, trestný a civilný súdny poriadok, právo odporovacie, konkurzné a vyrovnávacie. Vynikajúci práv-

nici súčasného Nemecka, Hedemann, Blomeyer, Fischer, Heymann, Grossmann-Doerth, Manfeld, Richter, Klug, Volkmar a Kisch stručne uvádzajú najdôležitejšie inštitúty jednotlivých právnych disciplín, na ktorých je vybudovaný právny poriadok Ríše.

Tretí sväzok zaoberá sa hospodárskym poriadkom nár. soc. štátu. Dr. Posse v stati Nemecké hospodárstvo vychádza z teórie od základných ustanovizní hospodárskych a obšírne sa zmieňuje o základných prvkoch hospodárstva nemeckého; v záveru prechádza k hospodárskemu zákonodarstvu obchodnopolitickému, finančnému a organizačnému a k cieľom nár. soc. hospodárstva.

Pietzsch a Dr. Grünig v príspevku Základy regulovaného hospodárstva píše o uskutočňovaní štátneho usmerňovania v hospodárstve.

O úlohe, vývoji a stave agrárnej politiky píše štát. taj. B a c k e, všímajúc si najmä agrárne zákonodarstvo, zákon dedičský, zákon o zásobovaní so zvláštnym zreteľom k zásobovaniu potravným článkami, politiku cenovú a obchodnú a cesty, smerujúce k zaisteniu roľníctva a zásobovania.

O živnostiach a živnostenskej politike obšírne píše prof. Dr. Berkenkopf. Všíma si remesla, domáceho priemyslu a priemyslu vôbec, a zmieňuje sa obšírnejšie o jednotlivých prvkoch priemyselnej výroby. Vyzdvihuje funkciu človeka i stroja, dotýka sa problémov podnikateľských a úpravy kartelovej a uvádza podrobnosti o samosprávnej organizácii nemeckého priemyslu. Prof. Dr. L ü e r o v príspevok pojednáva o vnútornom a zahraničnom obchode, o funkciách obchodu, o obchode surovinami, produktami i náhražkami. V súvislosti s týmto pokračujú príspevky o devízovom hospodárstve a o medzištátnom platobnom styku, o dopravnej a zpravodajskej politike a o výstavbe ciest v nár. soc. štáte.

Posledné príspevky diela podrobne referujú o financiách a hospodárstve Ríše. Peniaze a úver, úkol a podstata peňazí, mena, kúpna sila, zmenkový kurz, peňažný poriadok, rentový trh, mincový a bankový zákon z roku 1924 a konečne organizácia úveru a zákon úverový sú predmetom štúdie prof. Dr. von Beckera. Dr. Blümich pojednáva o celom platnom finančnom a daňovom práve nemeckom a uvádza všetky nemecké dane, dávky, clá a poplatky. Konečne v súvislosti s finančným hospodárstvom pojednáva Dr. Hess o súkromnom poistení, všímajúc si zvlášť jeho právneho podkladu.

»Grundlagen« sú síce určené pre široké vrstvy nemeckého národa, avšak ako spoľahlivá a veľmi informatívna príručka sú cennou pomôckou pre štúdium duchovných základov národného socializmu všade tam, kde rozsiahla odborná literatúra je ťažko prístupná. V čase víťazného prenikania systému a inštitúcií národnosocialistických aj do štátov nie nemeckých ne-

smie sa naša právnická verejnosť uspokojovať povrchnými znalosťami a predstavami. Preto by toto všestranné a inštruktívne dielo malo dôjsť u nás zaslúženého rozšírenia a ocenenia.

Dr. L i c h n e r.

Zpráva

o XVIII. riadnom valnom shromaždení Právnickej jednoty v Bratislave dňa 17. apríla 1941.

Predseda Dr. Martin M i č u r a otvoril valné shromaždenie touto rečou:

Povolání predstaviteľa Slovenského štátu určili, že náš politický a hospodársky — a vôbec náš štátny život má byť vybudovaný podľa systému národnosocialistického a z tohoto faktu aj pre nás právnikov vyplývajú ďalekosiahle konzekvencie.

Východiskom všetkých národnosocialistických inštitúcií — ako to sám Führer zdôraznil — je ľud!

Spoznaním tejto skutočnosti v jej pravom svetle — padly v mnohých smeroch zásady starého smýšľania a tak aj právneho a štátneho zariadenia a patria už minulosti.

Právo je produktom ľudského života! »Das Recht ist die mit Macht ausgestattete Moral, oder die eigentümliche Prägung der Moral durch die Macht« — povedal Jäger vo svojom diele »Der Richter«.

Právnik z doby minulej — bez ďalšej prípravy — nevyhovuje požiadavkom, ktoré toto nové smýšľanie a štátne zariadenie ukladá právnikovi dnešnej doby.

Táto téza sa prejavuje zvlášť v súdnictve. Aby sudca mohol dnešným úlohám vyhovieť v miere čo možno najúplnejšej, treba mu poznať smýšľanie svojho národa (das Volksdenken) a vôbec celý všedný život v jeho úplnom prúde.

Lebo neslobodno zabúdať, že ak vôľa zákonodarcu (zákonodarstva) nie je zrejmá z ustanovení zákonov, alebo v každom prípade, kde interpretácia zákona je úlohou sudcu, — so bringt der Richter das Recht im Spruche schöpferisch zur Gestalt.

Aby však sudca a vôbec právnik poznal smýšľanie svojho národa (das Volksdenken), musí poznať aj okolie — bližšie a ďalšie —, musí poznať štátne a právne zariadenie t o h t o o k o l i a, lebo veď jeho vliv na život národa, ľudu je nepopierateľný.

A keď teda Slovenský štát chce svoj štátny život vybudovať podľa tohto systému, — vývoj a realizovanie zásad národného socializmu dotýka sa nášho ľudu a štátu vo význačnej miere. Poznať jeho inštitúcie, jeho právo, spôsob prisluhovania práva, celý tento vývoj, — je našim záujmom.